

Asia: VN/12316/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kaivoslain muuttamisesta

Lausunnonantajilta toivotaan erityisesti vastausta seuraaviin kysymyksiin:

1. Varausjärjestelmään esitetään seuraavia muutoksia:

- alueellisia rajauksia,
- hehtaariperusteinen varausmaksu
- varausajan lyhentäminen
- varauspäätöksen sisällön tarkentaminen
- varaajan velvollisuus tiedottaa varausilmoituksen jättämisestä.
- Mitä hyötyjä näet esitetyissä muutoksissa? Mitä muita muutoksia ehdotat ja miksi?

-

2. Onko keskeisten lakien soveltamisalojen rajat selvät: kaivoslaki, ympäristönsuojelulaki, luonnonsuojelulaki? Jos ei, miten tätä sääntelykokonaisuutta voisi mielestäsi selkeyttää?

-

3. Onko sinulla kokemuksia malminetsinnän aiheuttamista konkreettisista haitoista itsellesi, omaisuudellesi, harjoittamallesi elinkeinolle tai muutoin? Kerro niistä. Olisiko haitat voitu ehkäistä lupaehdoilla? Millaisilla?

-

4. Kaivoshankkeet ja niiden vaikutukset eivät aina rajaudu yhden kunnan alueelle. Nykyisin kaivoksen maankäyttö on voitu ratkaista myös maakuntakaavalla, mutta jatkossa edellytettäisiin kuntatason kaavaa, millä vahvistetaan kunnan päätösvaltaa asiassa. Mitä vaikutuksia näet nyt esitetyillä muutoksilla olevan kaavoitukseen? Mitä ratkaisuja näet kuntarajat ylittävien vaikutusten huomioimiseksi?

-

5. Kaivoksiin liittyy kaksi erillistä vakuutta, kaivosvakuus ja jätevakuus. Kaivoslaissa säädetään kaivosvakuudesta, jota esityksellä täsmennettäisiin. Kaivosvakuuden tulisi kattaa kaivosten sulkemistoimet, kuten rakennusten, rakennelmien, tiestön ja sähköverkon purkaminen, mikäli kaivostoiminnan harjoittaja on varaton. Lisäksi kaivosvakuutta esitettäisiin laajennettavaksi poikkeavien tilanteiden turvallisuustoimenpiteisiin ja maanomistajakorvauksiin. Jätevakuudesta säädetään ympäristönsuojelulaissa ja lisäksi ympäristöministeriössä kehitetään ympäristövahinkojen toissijaisia vastuujärjestelmiä. Näetkö vakuussäätelyn kattavana vai onko vielä jokin ilmeinen aukko ja mitä se koskee?

-

6. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lupamääräyksiä saamelaisten perinteisille elinkeinoille aiheutuvien haittojen vähentämiseksi (51, 52 ja 54 §). Miten arvioit esitettyjen muutosten vaikutusta?

- ottaen huomioon saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään, kulttuuriaan ja perinteisiä elinkeinojaan
- ottaen huomioon muut elinkeinot, kuten matkailun ja porotalouden

-

Muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Kittilän kunnan lausunto/ Kunnanhallituksen päätöksen 29.3.2022 §

Kittilän kunta on merkittävä kaivoskunta. Kunnan alueella sijaitsee Euroopan suurin kultakaivos. Kaivos työllistää noin 1100 työntekijää. Kittilän kaivoksella on merkittävä vaikutus kunta- ja aluetalouteen. Esimerkiksi kaivos on luonut alueelle merkittävästi työpaikkoja, arviolta yhteensä noin 10 000 henkilötyövuotta. Lisäksi kaivoksen hankintojen kotimaisuusaste on korkea, noin 90 prosenttia. Lisäksi kaivos on tuonut yhteiskunnalle yhteisöveroja ja muita veroluonteisia maksuja sekä tuottoja noin 250 miljoonaa euroa.

Kittilän kunta pitää erityisen hyvänä hallitusohjelman tavoitteita, joiden mukaan ”Kunnille säädetään oikeus päättää kaavoituksella, onko kaivostoiminta mahdollista kunnan alueella”, ”Parannetaan kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteensovittamista” ja ”Selvitetään malminetsintäoikeuden lupaprosesseja, käytänteitä ja mahdollisia rajoittamistarpeita luonnonsuojelualueilla.” Tähän liittyen malmin etsintä tulee kieltää kansallispuistoissa ja luonnonpuistoissa, kuten luonnonsuojelulain 13 §:n rauhoitussäännöksissä on määrätty.

Nykyisen kaivoslain 18 § esitetään lisättäväksi, että kaivosluvan haltija on velvollinen huolehtimaan, että kaivostoiminnasta ei aiheudu merkittäviä haitallisia muutoksia kaivosta ympäröivän alueen tai kaivoksen vaikutuksen alaisen alueen luonnonolosuhteissa.

Lisäksi esitetään, että luvanhakijan on esitettävä arvio toimintansa haitallisten ympäristövaikutusten osuudesta usean toiminnanharjoittajan haitallisten ympäristövaikutusten summasta (osuus yhteisvaikutuksesta).

Kunta haluaa kiinnittää erityistä huomiota Kaivoslain luonnoksen kohtaan ”2.2.8 Kunnan asema kaivoslain mukaisessa lupamenettelyssä”. Kittilän kunnan mukaan kaivoksen sijaintipaikan kunnalla tulee olla yksistään oikeus päättää kaavoituksella ja lupamenettelyssä uusien kaivoshankkeiden

sijoittumisesta paikkakunnalle. Tätä tukee myös valiokunnan mietintö (Valiokunnan mietintö TaVM 7/2020 vp), jossa todetaan: "Kunnille säädetään oikeus päättää kaavoituksella, onko kaivos toiminta mahdollista kunnan alueella." Kunnan asema tulee selvästi kirjoittaa uuteen kaivoslakiin. Tätä tukee myös perustuslainvoimaisesti suojattu kunnallinen itsehallinto, joka merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta, siten myös kunnan alueelle sijoittuvasta kaivoksesta.

Kittilän kunta pitää hyvänä sitä, että Kaivoslain 46 §:n 1 27 momentin 6 kohdan mukaan malminetsintä lupaa ja kullanhuhdontalupaa ei saa myöntää alueelle, jossa luvan mukainen toiminta vaikeuttaisi oikeusvaikutteisen kaavan toteuttamista.

Hyvänä muutosehdotuksena (4.1.4 Varaussäätelyn muuttaminen) pidetään myös sitä, että kaivosalueen / malminetsintäalueen varaajan tulisi tiedottaa varausalueen kuntaa tai kuntia sekä saamelaiskäräjiä ja kolttien kyläkokousta varausilmoituksen jättämisestä. Sen sijaan Kittilän kunta ehdottaa, että varausmaksua tulisi maksaa myös kunnalle pelkän valtion sijaan.

Lisäksi kunta huomauttaa ja pyytää huomiota kaivoslain muuttamisesta säättävän lain-luonnoksessa esitettyihin vakuuksiin kaivostoiminnan päättymisen jälkeisiin maisemointi- ja jälkihoitotöihin liittyen. Kittilän kunnan mukaan kyseessä on liian lyhyt aikajänne, jolle vakuus varataan. Esitetty vaikutusaika on 30 vuotta, kun huomattavasti realistisempi aika on 50-100 vuotta toiminnan päättymisen jälkeen.

Kaivoslain uudistamisessa on esitetty, että kaivostoiminnan tulee perustua maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen voimassa olevaan yleiskaavaan tai asemakaavaan (kuntakaavat), jossa kaivosalueen ja kaivoksen apualueen sijainti ja suhde muuhun alueiden käyttöön on selvitetty. Kunta kannattaa esitettyä muutosta.

Lång Tuija
Kittilän kunta - Kittilän kunnanhallitus